

DE CÆLIBATU ECCLESIASTICO, SEU DE CONTINENTIÆ LEGE

SACRIS MINISTRIS IMPOSITA.

Vix dici potest quo insano furore sacrum cælibatum insectati fuerint sec. XVI *sacrorum emendatores*, quos verè Deus ultionum Dominus tradidit in desideria cordis eorum et in passiones ignominie, de quibus propterea Erasmus scripsit: « Omnis tragœdia exit in catastrophem comicam... Unde tanta carnis rebellio in his qui se jactant agi spiritu Christi (1)? » Hæc ratio non paucos asseclas, seu cœnosos homines invenerunt, qui reformationi promovendæ operam navarent, quorum hic unicus scopus est et objectum attributionis, sacrilego nempe foedere se conjungere. His veluti auxiliares copie accessere pseudo-politici ac libertini, qui argumentis undique corrogatis vel ex physica ipsâ hominis constitutione, vel à societatis indigentia, vel ex therapeuticâ in aciem prodierunt, ut tot miserorum superstitionis mancipiorum, ut ipsi loquuntur, patrocinium suscipere. Nostrarum partium itaque erit importunum ejusmodi patrocinium repellere, ac vindicare præcipuum hoc catholici cleri decus ostendendo adversus Protestantes istius continentie legis antiquitatem et æquitatem, contra omnes autem nec juri divino et naturali neque reipublicæ emolumentis legem hanc adversari.

PROPOSITIO PRIMA. — *Continentiæ lex sacris ministris imposita certissimum habet in antiquissimâ Ecclesiæ traditione fundamentum.*

Talis enim ea lex censenda est, quæ fundatur in exemplo Apostolorum, in consuetudine ab ipsis apostolicis temporibus universaliter ferè recepta, atque in antiquissimis conciliorum ac Pontificum sanctionibus. Ejusmodi porrò est lex continentie sacris ministris imposita.

Ac primò quidem in exemplo apostolorum fundari evincunt Tertulliani verba: « Petrum solum invenio maritum per socrum... Cæteros cum maritos non invenio, aut spadones intelligam necesse est, aut continentes (2); » et clariora adhuc S. Hieronymi, dum adversus Jovinianum ac Vigilantium novatorum no-

(1) Epist. ad frat. infer. german.

(2) Lib. de Monogam., cap. 8, edit. Riga.t.

strorum ahtesignanos scripsit: « Christus virgo, virgo Maria utriusque sexus virginitatis dedicavere principia; apostoli vel virgines vel post nuptias continentes (1). » Quamobrem vel ab ipsis primis Ecclesiæ seculis, etsi continentia nondum clericis, saltem in Ecclesiâ universali, imposita fuisset certâ aliquâ ac declaratâ lege, consuetudine tamen, moribusque jam obtinebat, ut sacris ordinibus initiati ab uxoribus abstinerent quas ante ordinationem duxerant. Testes hujus consuetudinis in Ecclesiis orientalibus sunt Origenes (2), Hieronymus (3), Eusebius (4) et Epiphanius (5), qui præterea non uno in loco affirmavit illius consuetudinis originem ab apostolico ævo atque instituto esse repetendam (6).

Dixi: *Saltem in Ecclesiâ universali* certâ aliquâ lege nondum clericis continentiam impositam fuisse, quia licet in Ecclesiâ orientali consuetudo ab apostolis usque vigerit, ut citati auctores aliaque monumenta testantur, attamen non desunt exempla presbyterorum et episcoporum in antiquâ historiâ ecclesiasticâ, qui matrimonio in illis regionibus juncti fuerint ac liberos etiam ex conjugio susceperint (7). In Ecclesiâ tamen Latinâ res aliter se habuit; contendunt enim satis validis innixi fundamentis eruditi viri B. Petrum Apostolum omnes prorsus episcopos, presbyteros et diaconos continentie legi subjecisse. Loquens enim Tertullianus de clero Africano: « Quanti, inquit, in ecclesiasticis ordinibus de continentia censentur, qui Deo nubere maluerunt, qui carnis suæ honorem (in primævum paradisi statum) restituerunt, quique se

(1) In Apologetico, pro libris contra Jovinian., seu epist. 48 ad Pammachium, n. 21, edit. Vallars.

(2) Homil. 25 in Num., n. 3, circa finem, et lib. 3 contra Celsum, n. 48, ubi etiam cf. adnot. editor. Maurin.

(3) Lib. cont. Vigil., n. 2.

(4) Demonstrat. evangel., lib. 1, c. 9.

(5) Exposit. fidei, n. 21, edit. Petav.

(6) Hæres. 48, n. 9, et hæres. 49, n. 4, ibid.

(7) Cf. Christ. Lupum, dissert. primâ proœmia. de Latinorum episcop. et clericorum Continentiâ, c. de seqq., edit. Ven. tom. 4, pag. 3 et seq.

jam illius ævi filios dicaverunt, occidentes in se concupiscentiam libidinis, et totum illud quod intra paradisi non potuit admitti (1)? » Vox porrò *dicaverunt* apertè hic votum ac professionem significat. Hinc alibi clericos vocat « viros virgines ac voluntarios spadones (2). » Cum verò ipsemet Tertullianus in majorem Carthaginiensis Ecclesiæ clerum cooptatus fuisset, se à conjugio separavit (3). Volens propterea Aurelius Africanæ dioceseos primas pristinum in episcopis, presbyteris et diaconis castitatem restituere, dixit in secundâ synodo Carthaginiensi: *Quod apostoli docuerunt, et ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus* (4). Cum verò Africa periide ac reliquæ occidentales provinciæ sive immediatè à Petro sive ab iis quos vel ipse, aut ejus successores Romani Pontifices ad Evangelium in eas regiones inferendum miserunt fidei primordia acceperint (5), planè consequitur à B. Petro apostolorum principe continentie legem clericis tum in Romanâ Ecclesiâ, tum in aliis ab ejus successoribus fundatis impositam fuisse.

Atque hinc factum est, ut S. Siricius, qui an. 385 floruit, ejus legis meminerit tanquam ab Apostolo instituta, ejusque observantiam urgeat, atque in transgressores tanquam in violatæ legis reos animadvertat (6). Eadem legem supponunt Innocentius I. (7) et Leo M. (8). Eadem ratione sese gesserunt concilia quæ aut IV ineunte seculo celebrata sunt, ut Eliberitanum (9), aut eodem exeunte, ut Taurinense (10), Carthaginiense II (11), Carthaginiense V (12), aut V sec. incipiente, ut Tolëtanum I (13), aliaque per multa (14), quæ nunquam inuunt se novam legem condere, sed ab apostolicâ sanctione profectam urgere, aut instaurare proflentur. Exinde patet quare nullum in Latinâ Ecclesiâ sit invenire exemplum episcopi, presbyteri, aut etiam diaconi impunè continentie legem transgredientis (15), prout reperimus in Ecclesiis orientalibus.

(1) In lib. de Exhort. castit., c. 11.

(2) In lib. de veland. Virgin., cap. 10.

(3) Ut patet ex duobus ejus libris ad uxorem.

(4) Cf. Codicem can. Eccles. African., can. 3, apud Hard. Acta conc., tom. 4, col. 867.

(5) Sic enim expressè testatur S. Innocentius I, in epist. 25 ad Decent., n. 2 apud Coustant.

(6) Epist. 1 ad Himerium, episc. Tarracœn., n. 10; ubi cf. annot. Coustantii. Cf. etiam ejusdem S. Pontificis epist. 3, ad Afros, et monitum eidem præfixum à Coustantio, n. 6.

(7) Ep. 2, ad Victricium, c. 9, ibid.

(8) Epist. 167, ad Rusticum Narbon., edit. Balle- rin., in responso ad inquisit. tertiam.

(9) Can. 23, apud Hard., l. c., col. 253. Celebratum est autem an. 315.

(10) Celebrat. an. 395, can. 8, apud Hard.; ibid. col. 960.

(11) Loco cit.

(12) Ibid. in Cod. canon. Eccles. Afric., can. 70, apud Hard., l. c., col. 905; est celebratum hoc concilium an. 400.

(13) Can. 1, ibid. col. 990.

(14) Cf. Ludov. Thomassinum, de veteri et novâ Disciplinâ, p. 1, lib. 2, cap. 60 et 61.

(15) Cf. Coustant., in annot. (f), in epist. 1, Siricii ad Himerium, n. 10, col. 631.

Paulatim verò ex Ecclesiâ Latinâ lex hæc ad alias Orientis Ecclesias pervenit, præsertim ad eas quæ ad Patriarchatum occidentalem spectabant, ut constat ex Pynito Grossiorum antistite, qui clero suo legem castitatis imposuit (1), frustra eum dehortante S. Dionysio Corinthiorum episcopo. Constat præterea ex conciliis Neocæsariensi et Ancyrano eandem legem in Ponticâ diocesi constitutam fuisse (2), nec non per Thessaliam, Macedoniam et Achaïam, ut refert Socrates (3). Quod verò spectat ad Ecclesiam Alexandrinam, illud certum est S. Marcum continentie legem suis successoribus veluti hereditariam reliquisse (4). Eadem viguit lex in Antiocheno patriarchatu, atque ætate S. Epiphani per universam Cyprum recepta fuit (5). Postea verò factum est ut clerici in illis provinciis à primævæ discipline puritate desciverint atque ad solum episcopatum cælibes vel continentes ut plurimum è monachis electi promoverentur. Atverò reliquis clericis majoribus integrum fuit uxores quas ante initam ordinationem duxerant retinere, uti postea sancitum est per canones Trullanos. Ad ordines vero diaconatu inferiores quod spectat, varia primum fuit Ecclesiarum disciplina (6), deinde verò in Ecclesiâ Latinâ subdiaconi tantum continentie lege obligati sunt.

Ex iis igitur quæ hucusque disserimus constat luculentissimè continentie legem sacris ministris impositam in antiquissimâ Ecclesiæ traditione certissimum habere fundamentum, prout in propositione nostrâ enuntiatum est.

Difficultates.

Obj. : Perperam Pontifici exemplum jactant apostolorum ad cælibatûs legem coonestandam : 1° certum enim est non solum apostolos uxores retinuisse, sed secum eas insuper circumduxisse, teste Paulô 1, Cor. 9, 5, scribente: *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut et cæteri apostoli, et fratres Domini, et Cephas?* 2° Sanè vel

(1) Cf. Lupum, diss. cit., cap. 1.

(2) Apud Lupum, l. cit.

(3) Ibid.

(4) Ibid.

(5) Hæres. 59, cap. 4, ed. Petav. Post tot documenta quæ invictè ostendunt semper viguisse in Ecclesiâ occidentali legem continentie quoad clericos majores, quis unquam suspicatus esset hominem qui critica studeat potuisse affirmare ætate hæc nostrâ non nisi sec. XI, à Greg. VII legem hanc primum fuisse inductam? Attamen Ranke, in op. cit., tom. 1, lib. 1, § 5, pag. 52, ubi loquitur de Gregorio VII, scribit: « En introduisant le célibat, ils (pontifices Benedictini) changèrent tout le clergé séculier en une espèce d'ordre monacal. » Ad hoc unicum non est splendidum imperitiæ hujus auctoris protestantis Berolinensis in ecclesiasticâ Historiâ testimonium. Plura alia facile afferri possent, quæ hominem produnt versutum, fraudulentum et apertum ferè calumniatorem Romanorum pontificum. Scopus hujus scriptoris est texere apologiam Protestantismi; quem ut obtineat nullis artibus parcat, atque ubi opus est, apertis utitur mendaciis. Ast hæc effugia seculum nostrum non amplius admittit, et texere apologiam absurdi Protestantismi est laterem lavare.

(6) Cf. Thomassinum, loc. cit., c. 61, n. 1

ipse Paulus uxorem habuit quam compellat ad Philipp. 4, 5: « *Etiam rogo et te, germine compar, adjuva illas... cum Clemente.* Græcè enim est *σὺζυγε γυνή* (*syzyge gñeste*), quæ vox propriè conjugem significat. Apertè autem id testatur Clem. Alex. (1). 3° Sic perperam obstrudunt antiquæ Ecclesiæ traditionem; cum enim ageretur in concilio Nicæno de inducendâ novâ lege, ut qui essent sacris initiati non uterentur uxoribus legitime sibi ante ordinationem consociatis, Paphnutius, episcopus Ægyptius, ac singulari castimoniam commendatissimus, vehementer vociferatus est: Grave hoc jugum clericis et sacerdotibus non esse imponendum, ac satis esse ut qui in clerum fuissent ascripti juxta veterem Ecclesiæ traditionem jam non ampliùs uxorem ducerent, ut referunt Socrates (2), atque Sozomenus (3), qui addunt quòd in Paphnutii sententiam, concedentibus universi concilii Patribus, controversia sedata est, et potestas permissa cuique pro arbitratu ab uxorum consuetudine abstinendi. 4° Hinc totilla exempla sanctorum episcoporum et sacerdotum, qui matrimonio juncti fuisse, atque in episcopatu et sacerdotio liberos suscepisse feruntur. Hos inter eminet S. Gregorius Nazianzenus, qui ab episcopo patre suo progenitus est unâ cum fratribus et sororibus ejus natu minoribus. Hinc synodus Ancyrana, an. 314, can. 9, permisit ut in officio manerent illi diaconi qui in suâ ordinatione protestati essent velle se nuptias inire, dein verò uxores duxissent (4); hinc denique in Græcis et orientalibus Ecclesiis jamdiù post Trullanam synodum ea disciplina viget, ut soli episcopi continentie lege astringantur; presbyteri autem et diaconi ductis ante ordinationem uxoribus legitime uti valeant. Ergo.

R. N. A. Ad 1. prob. D. Id est piæ feminae, quæ juxta Hebræorum morem sacros operarios comitabantur, ut ipsis ministrarent, prout de Christo ipso legitur, Matth. 27, 55; Marci 15, 41; Luc. 8, 2. C.; uxores vel N. vel subd. Quæ haberentur ab ipsis ut sorores Tr.; secus, N. Quomodo enim hæc conciliarentur cum iis, quæ suo et aliorum nomine protestatus est Petrus, Matth. 19, 27: *Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te?* Hæc autem expositio traditur etiam à Clemente Alex. qui nobis opponitur; scribit enim: « Non ut uxores, sed ut sorores circumducebant (apostoli) mulieres, quæ unâ ministraturæ essent apud mulieres, quæ domos custodiebant: per quas etiam in gynæceum, absque ulla reprehensione malæ suspitione, ingredi posset doctrina Domini (5). »

Ad 2. N. inuixus tum auctoritati omnium ferè antiquorum, Tertulliani, Ambrosii, Hieronymi, Epiphani, Theodoret, etc., qui id expressè inficiantur;

- (1) Apud Euseb., H. E. lib. 3, cap. 50.
- (2) Hist. eccl., lib. 1, cap. 11.
- (3) Hist. eccl., lib. 1, cap. 23.
- (4) Ex vers. Dionys. Exigui apud Harduinum, Acta conc., tom. 1, col. 275.
- (5) Stromat. lib. 3, edit. Poterii, Venet., 1757, tom. 1, p. 556. Cf. etiam Constit. apost., lib. 3, cap. 15, edit. Coteler.

tum potissimum auctoritati ipsius Apostoli, qui, I Cor. 7, v. 7, 8, apertissime scribit: *Volo enim omnes vos esse sicut me ipsum... Dico non nuptis et viduis: Bonum est illis si sic permaneant sicut et ego.*

Nec obstat quod opponitur ex Epist. ad Philipp. Nemo siquidem est qui ignoret *σὺζυγο* non tantum dici de eo qui matrimonio junctus foret, verum etiam de collegâ, sodali, cooperatore (1). Sanè veteres versiones omnes coherentes ad Græcum textum in genere masculino reddunt hanc vocem. Syriaca: *Mi vere sodalis*; Æthiopica: *Frater mi et socii mi*; Arabica: *O candidè Syzyga* (2). Nec alio sensu eandem vocem exponunt Patres omnes Græci et Latini, atque hic loqui de *conjugè falsum* dicit S. Joan. Chrysostomus, Theodoretus *stultum*. Ipsi Calvinus et Beza eodem sensu hanc vocem acceperunt (3), nec abnuunt, imò ita esse vertendam contendunt recentiores Protestantes (4); nec desunt qui *σὺζυγο* existiment fuisse nomen proprium, ut patet ex versione Arabica (5).

Clemens porò deceptus est ex vocis æquivocatione, nec tantæ præterea auctoritatis est Clemens, ut ipsi præferre non debeamus communem Patrum consensum, consensum antiquarum versionum, et quod caput est, auctoritatem ipsius Apostoli (6).

Ad 3. N. juxta dicta. In concilio autem Nicæno, agentibus potissimum Sedis Apostolicæ legatis, ut verisimile videtur, propositum erat Ecclesiæ Romanæ disciplinam extendere ad Ecclesiam universalem. Restitit Paphnutius quoad illos tantum qui matrimonio juncti ad sacros ordines presbyteratus et diaconatus ascendissent, quoad reliquos verò qui cælibes sacris ordinibus initiati essent servandam censuit antiquam Ecclesiæ traditionem de non inendis nuptiis. Consilio Paphnutii sacer Patrum consensus acquievit. Ex his patet Nicænam synodum Protestantibus minimè patrocinari, cum ipsi contendat posse ad emendatorum suorum exemplum sacris jam ordinibus initiatos inire conjugium (7), in concilio autem statutum tantum est, conjugia jam contracta ante ordina-

(1) Cf. Bernard. à Piconio, in Comment., in hunc loc. Sanè Nonnus Paleopolitanus vocat Christum *σὺζυγο* Patris, et Aristophanes in Pluto eadem voce utitur ad significandum, consodalem cooperatorem.

(2) In Polyglott. Walton., T. V.

(3) Cf. Estium, in h. l.

(4) Sic enim in hunc vers. scribit Rosenmüller: « *σὺζυγο* non tantum dicitur de matrimonio junctis, verum etiam de collegis, ut sit pro *συνεργός*. Intelligit igitur (Apostolus) episcopum, vel primum inter presbyteros Philippenses. Epaphroditum nonnulli fuisse existimant, ad quem per apostrophem se vertat oratio, tanquam præsentem futurum, ubi epistola hæc in Philippensium Ecclesiâ legeretur. » Cf. etiam Koppe, in epist. S. Pauli.

(5) Ibid.

(6) Cf. adnot. Poterii, in loc. cit. Clem. Alexandrini; nec non Cotelerium, in not. 44 ad epistolam interpolatam S. Ignatii M. ad Philadelphæos. Nam et hic interpolator inter apostolos conjugatos recenset Paulum.

(7) Nam Lutherus, sacerdos, et voto præterea obstrictus, sanctimoniam in uxorem duxit; Calvinus

tionem non esse dissolvenda (1). Ex veteri insuper traditione descendit clericos cælibes novas non posse celebrare nuptias posteaquam sacris fuerint ordinibus initiati: hanc autem legem œcumenicam sanxit concilium. Patet denique novam vocari legem de quâ proponendâ agebatur non *absolutè* sed *relativè* nempe ad Ecclesias orientales, cum ea jamdiù vigeret in Ecclesiâ Romanâ, imò in totâ Ecclesiâ occidentali, quæ in suo instituto permansit. Cæterum, licet universalis lex de perfectâ continentia non fuerit à synodo Nicænâ sancita, plures tamen episcopi ad proprias dioceses ex concilio reduces edixerunt ut clerici majores vitam perfectè continentem agerent. Hanc legem tulit servarique jussit in universo suo Antiocheno patriarchatu S. Eustatius: ita quoque se gessit S. Alexander patriarcha Alexandrinus quoad universam Ægyptum, quamvis contrariam tulisset sententiam Paphnutius in Nicænâ synodo (2).

Ad 4. D. In Ecclesiâ Latinâ seu occidentali, N.; in orientali, subd.; antequam peculiari sanctione integræ continentie lex constituta fuisset, Tr.; hæc lege constitutâ, N. Nullum exemplum, ut paulò ante annotavimus, suppetit in Ecclesiâ Latinâ episcoporum, presbyterorum et diaconorum, qui impune conjugio ante ordinationem inuito usi fuerint, vel nuptias, ordinationem jam susceptâ, inierint. In Ecclesiis orientalibus, antequam in particularibus diocesisibus lex continentie constitueretur juxta ea de quibus in superiore responsione egimus, occurrit nonnulla exempla ab adversariis allata, quæ propterea tuto omitti possunt perinde ac reliqua quæ subdunt, cum ad rem præsentem non faciant (3).

Quod speciatim attinet ad S. Gregorium Nazianzenum seniore Stillingus omni argumentorum genere invictè ostendit adversus Tillemontium, nonnisi ante episcopatum filios ex S. Nonnâ progeuisse, ideòque, et S. Gregorium cognomento Theologum ejus natu maximum (4).

Synodus Ancyrana de iis diaconis loquitur qui invitè pariter, et ipse licèt diaconus, conjugio copulatus est.

(1) Idque juxta can. apostolicum 6, qui sic se habet: *Episcopus aut presbyter propriam uxorem nequaquam sub religionis (seu servandæ castitatis) prætextu abiciat; si verò ejecerit, excommunicetur.* Verum ut animadvertit Lupus, diss. cit., cap. 2, hic canon viguit pro solis Ecclesiis orientalibus, nunquam verò vim habuit in Ecclesiâ occidentali, quæ ex lege à S. Petro latâ semper plenam servavit continentiam, cui legi certè refragari noluit synodus Nicæna. Sed cf. eundem auct.

(2) Cf. Lupum, l. c. Nonnulli in dubium revocant hanc historiam. Ast perperam; etenim præter auctoritatem Socratis et Sozomeni, ejus meminit S. Ambrosius in epist. 65 ad Ecclesiam Vercell., n. 64, edit. Maur., necnon synodus Gangrensis, quæ ad eam apertè alludit can. 4. Sententia Paphnutii postea lege etiam imperiali confirmata est, quæ extat lib. 16 Cod. Theodosiani, leg. 44, de Episcopis et Presbyteris. Cf. tamen Valesium, in cap. 11, lib. 1 Socratis; Zaccaria, *Storia polemica del celibato sacro Roma 1774*, lib. 1, cap. 5.

(3) Cf. Renandot, *Perpétuité de la foi*, tom. 5, liv. 6, chap. 8.

(4) In dissertat. de Tempore natali S. Gregorii Nazianz. præmissâ tom. 3 mensis septembris

ad ordinationem rapiebantur, prout non semel eadem ætate continebat, quæ res plena alex erat (1).

Trullana demùm synodus, ut antea monuimus, permisit contra majorum instituta, ut diaconi et presbyteri licèt convenire possent cum uxoribus quas ante ordinationem duxerant; quâ in re licèt à priori disciplinâ deflexerit, nullâ tamen ratione Protestantibus suffragatur (2).

PROPOSITIO II. — *Continentiæ lex sacris ministris imposita est clericali statu convenientissima.*

Illâ enim lex apprimè conveniens clericali statui censenda est, quæ tum vitæ sanctimoniam præfert, tum sacris muneribus ritè obeundis conducit, tum illa arceat impedimenta, quæ cum ecclesiasticæ vitæ instituto nequeunt consociari. Talis porò est lex continentie sacris ministris imposita.

Ac primò quidem sanctam esse continentie legem ratione objecti sui nemo inficias iverit, qui meminert continentiam et semel et iterùm à Christo Salvatore nostro et ab apostolis et factis et verbis summopere commendatam fuisse. Hanc enim verò Christus sanctificavit in se ipso, et commendavit, dùm, apud Matth. 19, 41, apostolis mirantibus ea quæ ipse dixerat de statu conjugali, et dicentibus: *Si ita est causa hominis cum uxore, non expedit nubere*, respondit: *Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.... Sunt eunuchi, qui seipos castraverunt propter regnum celorum. Qui potest capere, capiat.* Hanc quoque suo exemplo confirmavit apostolus, cæterisque ut eam complecterentur auctor fuit, I Cor. 7, imò et toto ferè integro capite; servaverunt et ceteri Apostoli, ut ex Tertulliano ac Hieronymo ostendimus, à quorum instituto cepit istius legis origo, si verò sermo sit de Ecclesiâ Latinâ, ab ipso apostolorum Principe lex hæc imposita fuit. Hæc scholâ edocti Patres apostolici et qui eos secuti sunt, continentiam sunt professi. Quapropter hoc institutum jam viguit

(1) Fuit enim frequenti in usu positum ut vitæ sanctimoniam et rerum sacrarum scientiam insignes monachi aut in populo cælibes ad clericatum raperentur, et licèt invitè ac reclamantes ab episcopis consecrarentur. Sic enim contigit, ut diximus, S. Epiphani, Pauliniano fratri germano S. Hieronymi, S. Paulino, S. Augustino, aliisque periculatis. Reclamantes verò solebant quandoque verè, quandoque autem subdolè, ut elaberentur, affirmare sibi haud profectò possibilem perfectæ castitatis custodiam. Sic enim protestatus est S. Synesius, quamvis non raptus, sed duntaxat invitatus ad Pentapolitanæ Ptolemaidis episcopatum evectus. Propter hos mota fuit quæstio an verè et ex corde Protestantes per manuum impositionem astricti essent ad plenam castimoniam, et à conjugio in perpetuum exclusi. Ea res asperior visa est ac plena periculi, cum præsertim nonnulla prava exempla in oculos incurrerent. Hinc factum est ut Ancyrana synodus tali ratione ordinatis veniam fecerit, ut matrimonium inirent. Quod attinet ad presbyteros, cum isti non eligerentur nisi an. ætatis 30, nullius momenti censebatur illorum protestatio.

(2) Elenchum scriptorum catholicorum qui vindicias egerunt clericalis cælibatus usque ad suam ætatem exhibet Zaccaria; in præfat. ad opus cit. *Storia polemica del celibato.*

ab ætate Ecclesiæ florentissimâ quam ad eod. Prote-
stantes extollunt.

Magis autem consentaneam esse legem istam sta-
tui illorum quibus imponitur ostendere operosum
non est. Jam verò tum rei ipsius natura, tum unani-
mis Patrum, imò et populorum omnium consensio,
prout ipsimet adversarii non dissentent, apertè satis
evincit statum hunc quo homines in sortem Domini
vocantur et ad sacra munera obeunda eliguntur, et
veluti inter Deum et homines mediū collocantur, re-
liquos et sanctitatem et præstantiâ longè superare. Jam
verò, quò status aliquis sublimior et sanctior est, eò
sanctius et sublimius vite genus postulat; esse autem
ejusmodi cælibatû conditionem allata tum Christi
et apostolorum exempla et instituta, tum etiam in-
stituta et sensa omnium gentium, ut paulò post osten-
demus, planè demonstrant.

Præterea hanc legem plurimùm conferre ad offi-
cia ritè obeunda clericorum statui annexa non mi-
nùs evidenter constat. Præcipua enim clericalis mili-
tiæ officia sunt sacrificium offerre, orare, præesse,
docere, Sacramenta administrare, infirmorum et pau-
perum curam gerere, atque id genus alia religionis et
charitatis officia præstare quæ virum postulant alic-
piis curis minimè distractum, qui possit esse omnium
consiliarius, iudex, pater, imò et eorum quorum
commodis et salutè prospicere veluti suo jure debet,
famulus et administer. Jam verò quis neget magis
conferre ad ejusmodi munia præstanda cælibatum
quàm conjugium (1)? Quapropter si Apostolus decla-
rat quòd qui sine uxore est, sollicitus est quæ Domini
sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est,
sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori,
et divisus est (2), minùs profectò confert ad præstanda
quæ Domini sunt, status conjugii quàm cælibatû;
quod vel ipse Calvinus fateri debuit in commentariis
ad citatum Pauli locum, his verbis: « Ergo sic intel-
ligemus divisum esse hominem conjugatum, quia par-
tim Deo, partim conjugii se addicat: non sit autem
Dei in solidum.... Summa totius disputationis (Pauli)
huc redit, meliorem esse cælibatum conjugio, quia in
illo major sit libertas, ut expeditius serviant homines
Deo (3). » Huc accedit quòd cælibatû præ conjugio
ministris qui Ecclesiæ præsumt populorum obsequia et
venerationem conciliat: ipsique ministri ad Sacra-
menta majori assiduitate administranda, et ad paupe-
rum ac infirmorum curam gerendam sint paratiores,
ut quotidiana experientia evincit. Enimverò sacerdotis
christiani munus nihil mortale refert, eumque vel-

(1) Cf. Zaccaria, op. cit., lib. 3, c. 1.

(2) 1 Cor. 7, 32, 33.

(3) In v. 35 et v. 38 opp. edit. Amstelodam. 1667, tom.
7. Consentit etiam in hanc interpretationem Rosenmül-
ler, qui in v. 32 scribit: « Minùs enim curarum habet,
qui se, non totam familiam curat; » et affert illud
Terentii, Adolph. 5, 4, 13: *Duxi uxorem; quam ibi
viseram vidi! nati filii: alia cura.* Attamen post hæc
ansus est hic rationalista inficiari unquam Apostolum
dedisse de virginitate aut cælibatu consilium dùm
Apostolus dicit: *Consilium do; nec inficiatus est Cal-
vinus.*

ut viventem divinitatis imaginem hominibus exhibet.
Sanè: effice sacerdotem simul et conjugem eique ma-
riti et patris nomen adijunge, illum veluti è cælo de-
turbasti, nec quidquam quod ab aliis secernat homi-
nibus in ejus moribus et vitâ invenies (1).

Per cælibatum denique illos removeri obices,
qui sacerdotalibus muniis ritè obeundis in conjugali
statu quàm maximè obstant compertum est. Si quis
enim conferre velit clericorum et conjugatorum mu-
nera et partes, hujus rei veritatem nullo negotio de-
prehendet. Conjugatus enim œconomicis et domesticis
innumeris propè curis obstrictus est, conjugis et li-
berorum sustentatione providere debet, istorum insti-
tutioni seu educationi prospicere, futuræ ipsorum
sorti consulere, aliaque non pauca matrimonii onera
ferre quibus absterrita ingens hominum turba à
matrimonio contrahendo ultrò se retrahit. Porro, si,
Apostolo teste, 2 Timothi. 2, 4, *Nemo militans Deo
implicat se negotiis secularibus*, ut nempe magis expen-
ditus sit in officiis suis exsequendis, nemo est qui non
videat ab his omnibus oneribus liberum esse cælibem
Ecclesiæ ministrum, qui propterea non debet nego-
tiationibus vacare et quæstibus, bona ecclesiastica in
propinquos dissipare, ac dignitates ecclesiasticas
constituere hereditarias non sine ingenti Ecclesiæ
detrimento (2). Illa verò quæ possidet poterit in pau-
peres erogare, lue aliore contagioso morbo laborantes
invisere, dignitatem digniori dimittere aliaque præ-
stare, quæ matrimonio junctus vix, ac ne vix quidem
præstare potest. Quid si parœciæ præses in vicis

(1) Appositè auctor articuli *Du cælibat des prêtres
dans les circonstances présentes* in rem nostram scri-
bit: « Ah! s'il m'était permis de parler ici d'autre
langage que celui de la raison, je tracerais aux yeux
de tous le portrait d'un prêtre devenu époux et père.
On le verrait préférer sa maison à l'Eglise, sa femme
à la beauté toujours ancienne et toujours nouvelle, qui
doit remplir son âme; ses propres enfants au troupeau
de Jésus-Christ: on verrait l'égoïsme des sentiments
vulgaires remplacer dans son cœur cette charité ar-
dente qui le rendait sensible à toutes les douleurs.
Enfin le caractère du prêtre chrétien, ce caractère
sublime, qui l'élève au-dessus de l'humanité, qui nous
le représente comme l'image vivante de la divinité
sur la terre, serait effacé par un caractère plus ter-
restre, moins relevé, celui de père et d'époux. En un
mot, le prêtre ne serait plus qu'un homme ordinaire. »
Cf. *Annales de philosophie chrétienne, 1re année, sec.
édit., Paris, 1855, p. 295.*

(2) Si clerici non tenerentur ad cælibatum, insti-
tuerentur *castæ*, ut vocant, sacerdotales, episcopatus
aliaque beneficia ecclesiastica ex patribus in filios per-
venirent, sive hi vocarentur ad ineundum statum sa-
cerdotalem, sive non. Principes, optimates facilè in-
vaderent Pontificatum, ingenti, ut patet, ecclesiastici
status jacturâ. Vitiâ et abusus omnia pervaderent. Qui
quidem abusus ex magnâ parte medio præsertim ævo
gliscere cœperunt, exinde illa scandala, quæ tantoperè
magnificat Protestantes et increduli, orta sunt. Ul-
terius in dies ejusmodi abusus progressi essent, nisi
eis fortiter restitisset verè immortalis pontifex S. Gre-
gorius VII, cujus famam, licet prius dilaceraverint
Protestantes, nunc demùm apologiam contulerunt,
inter quos eminent Muller et Voigt. Cf. *Annales de
Philosophie chrétienne, cinquième ann., t. 10, Paris,
1855, in art. Examen de l'Histoire de France par
M. Michelet, art. 3. Le Moyen-Age, pag. 286 et seqq.*

aut pagis constituta, quæ vix præbeat victui parochi
necessaria? Quid si vellet ad silvestres ac barbaras
gentes christianæ fidei lucem afferre (1)?

Hæc itaque si tecum ipse reputes, et sanctita-
tem clericalis statû ejusque munerum præstantiam
expendas, ac denique gravissima incommoda et diffi-
cultates quas lex continentie admit, nullo negotio
deprehendes, quàm justas ob causas eadem castimonie
lex sacris ministris imponatur.

Difficultates.

Obj. : 1° Non juvat cælibes catholicos origo istius
legis, cum Apostolus commendaverit continentiam
non absolutè, sed *propter instantem necessitatem* (2),
ut ipse loquitur, seu propter ingruentes persecutiones
quibus factum est, ut per tria subsequenta secula vix
esset, vel ex ipsis laicis, qui uxorem ducere vellet;
ressantibus igitur persecutionibus ac peculiaribus
adjunctis, et ipsa lex consuetudine inducta cessare
debit. 2° Cæterùm, ut benè adnotat Calvinus, ve-
tare quod Dominus liberum reliquit nullâ ratione ho-
minibus licet, cum præsertim nihil iniquius sit quàm
conjugio interdicerè, et necessitate ac vi ad continen-
tiam eos adigere, qui non essent ad eam servandam
idonei. 3° Sed nec possunt clerici eandem legem in
se suscipere, et continentiam polliceri, cum nemo
possit in se suscipere ac polliceri quod non est in suâ
potestate. Atqui talis est continentia quæ donum Dei
est, quod omnibus desiderantibus nullibi Deus se
concessurum spondit. 4° Hinc tot illa scandala et
mala ex impositâ clericis continentie lege, tanquam
ex fecundissimâ parente existerunt, quot ex ullâ
unquam vel humanâ institutione vel lege profecta
sunt. 5° Quibus per honestum conjugium provisum
fuisset, et cum quo æquè, imò et melius forsân sa-
cerdotalia officia consistere possunt. 6° Primi enim
Christiani, licet matrimonio juncti essent, quotidie
communicabant et vacabant orationi. 7° Illa porro
divisio et sollicitudo, de quâ Apostolus, non retrahit ab
amore Dei, cui rectè satisfit per dilectionem proximi,
cujusmodi uxor est. 8° Ad pauperes verò quod atti-
net, experientia compertum est longè liberaliores
laicos esse præ clericis, qui, si divites fuerint, facul-
tates suas imò et ecclesiæ in pretiosis suppellectilibus
comparandis impendunt, in equis, in curribus, deni-
que in propinquis et cognatis ditandis. 9° Cæterò Job
et Tobias uxorem habebant, primus tamen erat pater
pauperum, alter verò et in paupertate suâ quod pote-
rat indigentibus tribuebat. Ergo.

R. Ad 1. N. Plura porro hic congerunt adversarii,
quæ falsa sunt, ac primò perinde valere ex mente
Apostoli *propter instantem necessitatem*, ac *propter in-
gruentes persecutiones*, quæ expositio non solum gra-
tuita est, sed planè aliena ab Apostoli mente, qui per

(1) Ut melius intelligatur utilitas cælibatû respec-
tu missionariorum, satis est oculos conjicere in mis-
siones Catholicorum et Protestantium, ut quisque in-
telligat quàm impari exitu illæ suscipiantur. Sed cf.
quæ de hoc argumento scripsimus, t. 1, de verâ Re-
ligione, p. 2.

(2) 1 Cor. 7, 26.

instantem necessitatem vel inexistentem in conjugio
molestiam significat, vel temporis angustias et vite
brevitatem, ut ipsemet, v. 29, exponit dicens: *Tem-
pus breve est; reliquum est, ut qui habent uxores tan-
quam non habentes sint.* Quæ cum omnium ætatum
sint, non ad persecutionis tempora coarctatur, sed ad
omnem ætatem sese porrigit apostolica continentie
commendatio et consilium, prout intellexerunt objecta
verba Ecclesiæ Patres et concilia (1). Deinde præ
certo sumunt adversarii solâ consuetudine legem hanc
introducendam esse, cum juxta dicta, in Ecclesiâ occi-
dentali B. Petri auctoritate fuerit constituta. Tertio
denique, factum ipsum falsam ostendit adversariorum
theoriâ, tum ex eo quòd exempla quæ adduci solent
de episcopis et presbyteris conjugio junctis ut pluri-
mùm spectent ad persecutionis tempora, tum etiam
ex eo quòd cessantibus persecutionibus maximè vi-
guerit etiam in orientalibus Ecclesiis continentie in-
stitutum.

Ad 2. D. Nullâ justâ causâ interveniente, C.; justis
de causis, N. Omnis enim potestas Ecclesiæ data est
in ædificationem, ideòque et facultas condendi leges
in Ecclesiæ ipsius bonum, cujusmodi ea est quam in
superioribus probationibus evicimus. Certè non infi-
ciabitur ipse Calvinus divino, ac naturæ jure permis-
sam esse venationem, aleam et mercaturam; atqui
tamen Ecclesiæ decreta summoperè ipse commendat,
quibus venatione, aleâ et mercaturâ clerici interdi-
cuntur (2); ergo, Calvino ipso auctore, potuit Eccle-
sia hominibus vetare id quod Dominus liberum reli-
quisset. Quamquam non absolutè nuptias hominibus
interdicit Ecclesia, sed eâ tantum conditione positâ,
si quis initiari sacris ordinibus velit, quod quidem
cum sit unicuique liberum, neminem idcirco per
vim ad continentiam Ecclesia cogit. Ipsi igitur sibi
clerici vinculum cælibatû scientes ac volentes inji-
ciunt, qui cum probè norint quæ altaris ministerio sit
annexa conditio, nubendi facultate sponte se abdi-
cant (3).

(1) Cf. Zaccaria, op. cit., lib. 3, cap. 1, § 8. Ve-
rùm quod magis confirmat interpretationem nostram,
est expositio acerrimi cælibatû sacri impugnatoris,
nempe Calvinus, qui in hunc locum ita scribit: « Sen-
sus est, ergo expedire arbitror propter necessitatem,
quæ sancti in hac vitâ urgentur semper, ut libertate
ac commoditate cælibatû fruantur omnes: quoniam
hoc illis conducere. Porro sunt qui *necessitatem* refe-
runt ad Apostoli seculum, quod certè piis turbulen-
tissimum fuit: sed mihi videtur designare potius vo-
luisse inquietudinem quæ sancti perpetuò in præsentî
vitâ jactantur. Itaque ad omnia secula extendo: at-
que ita accipio, sanctos susque deque versari sapius
in terrâ, et multis variisque procellis esse obnoxios,
ut minimè ad conjugium appositâ esse videatur eorum
conditio. » Attamen vix est ex recentioribus Prote-
stantibus qui objectum locum non exponat de perse-
cutionis tempore, quòdque deterius est, non ventur
huic expositioni prius à Joviniano invecæ, nonnulli
catholici subscribere, cujusmodi inter cæteros est
anonymus Etruseus, quem impugnat Zaccaria. Pro-
fessores Friburgenses, de quibus postea dicemus,
eamdem expositionem obtrudunt, quin advertant sibi-
met turpiter contradicere.

(2) Instit. lib. 4, cap. 12, § 22.

(3) Cf. Zaccaria, op. cit., lib. 3, cap. 5, § 6.